26. 4. 2010

ID: 61863

Hodnocení skutkových námitek

V ústavněprávní rovině se zásada, s níž přistupuje k hodnocení skutkových námitek (námitky skutkové nezakládají žádný z důvodů dovolání podle § 265b tr. ř., a proto ve vztahu k nim neexistuje zákonná povinnost soudu dovolání přezkoumat), nemusí uplatnit bezvýhradně, a to v případě zjištění, že nesprávná realizace důkazního řízení má za následek porušení základních práv a svobod ve smyslu dotčení zásadních požadavků spravedlivého procesu.

(Usnesení Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 8 Tdo 1332/2009, ze dne 12.1.2010)

Nejvyšší soud projednal v neveřejném zasedání dovolání obviněného Mgr. M. R . , proti usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 29. 4. 2009, sp. zn. 3 To 82/2009, jako odvolacího soudu v trestní věci vedené u Městského soudu v Brně pod sp. zn. 89 T 173/2007, a rozhodl tak, že podle § 265k odst. 1 tr. ř. se usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 29. 4. 2009, sp. zn. 3 To 82/2009, a rozsudek Městského soudu v Brně ze dne 17. 12. 2008, sp. zn. 89 T 173/2007, zrušují. Podle § 265k odst. 2 tr. ř. se současně zrušují také další rozhodnutí na zrušená rozhodnutí obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu a podle § 265l odst. 1 tr. ř. se Městskému soudu v Brně přikazuje, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.

Z odůvodnění :

Rozsudkem Městského soudu v Brně ze dne 17. 12. 2008, sp. zn. 89 T 173/2007, byl obviněný Mgr. M. R. uznán vinným trestným činem podvodu podle § 250 odst. 1, odst. 3 písm. b) tr. zák. dílem dokonaným, dílem nedokonaným ve stadiu pokusu podle § 8 odst. 1 tr. zák. a odsouzen podle § 250 odst. 3 tr. zák. k trestu odnětí svobody na třicet šest měsíců. Podle § 60a odst. 1, 2 tr. zák. za podmínek § 58 odst. 1 tr. zák. byl výkon trestu podmíněně odložen na zkušební dobu šedesáti měsíců a současně byl nad obviněným vysloven dohled. Podle § 60a odst. 3 tr. zák. bylo obviněnému uloženo, aby podle svých sil nahradil škodu, kterou trestným činem způsobil. Podle § 53 odst. 1 tr. zák. mu byl uložen peněžitý trest ve výměře 100.000,- Kč a podle § 54 odst. 3 tr. zák. byl pro případ, že by peněžitý trest nebyl vykonán, stanoven náhradní trest odnětí svobody na deset měsíců. Podle § 228 odst. 1 tr. ř. byla obviněnému uložena povinnost nahradit poškozenému L. J. škodu ve výši 510.000,- Kč.

Podle skutkových zjištění soudu prvního stupně se obviněný označeného trestného činu dopustil tím, že od září 2006 do 23. dubna 2007 v B. a ve Věznici v K., jako obhájce poškozeného L. J., v trestní věci vedené před Krajským soudem v Ostravě - pobočka v Olomouci, sp. zn. Nt 103/2006, o návrhu na povolení obnovy řízení v trestní věci vedené u téhož soudu pod sp. zn. 29 T 14/2001, poskytoval poškozenému potřebnou právní pomoc ve snaze dosáhnout úspěšného povolení obnovy řízení v trestní věci vedené před Krajským soudem v Ostravě - pobočky v Olomouci pod sp. zn. 29 T 14/2001 a snažil se o propuštění poškozeného z výkonu trestu odnětí svobody; nad rámec poskytování poškozenému potřebné právní pomoci přistoupil na to, aby mu poškozený předal částku 550.000,- Kč prostřednictvím své manželky A. J. dne 14. září 2006 v prostorách své advokátní kanceláře na T. kpt. J. v B., která měla být použita především na ovlivňování svědků, kteří by měli v rámci řízení o návrhu na povolení obnovy řízení a případně i v obnoveném řízení vypovídat, peníze přijal s vědomím, že jsou určeny na ovlivňování svědků, výpovědi těchto svědků měly být nepravdivé tak, aby uváděné skutečnosti byly ve prospěch poškozeného; obviněný dále přistoupil na debaty s poškozeným o

možném úplatku pro soudce Krajského soud v Ostravě JUDr. V. H., opakovaně s poškozeným probíral různé varianty předání peněz soudci, např. přes B. B., o kterém tvrdil, že je se soudcem domluven, sděloval poškozenému své přesvědčení o tom, že soudce na peníze čeká, a hovořil s poškozeným o výši poskytnutých peněžních prostředků, které měly činit nejprve 1.000.000,- Kč, postupně až 1.500.000,- Kč; sám obviněný však úmysl uplatit soudce, a to i prostřednictvím jiné osoby, nepojal a svědky neovlivňoval a ovlivňovat nechtěl; poškozenému L. J. tak způsobil škodu ve výši 510.000,- Kč.

Rozsudek soudu prvního stupně napadl obviněný odvoláním, které zaměřil proti výroku o vině a tím i proti všem dalším na něj navazujícím výrokům. Usnesením Krajského soudu v Brně ze dne 29. 4. 2009, sp. zn. 3 To 82/2009, bylo odvolání obviněného podle § 256 tr. ř. zamítnuto jako nedůvodné.

Pro úplnost nutno dodat, že se jedná již o druhé rozhodnutí, které v dané věci Krajský soud v Brně učinil. V prvém případě tento soud z podnětu odvolání státního zástupce Městského státního zastupitelství v Brně podaného v neprospěch obviněného usnesením ze dne 16. 7. 2008, sp. zn. 3 To 259/2008, podle § 263 odst. 1 písm. b), § 258 odst. 1 písm. b), d) tr. ř. zrušil rozsudek Městského soudu v Brně ze dne 27. 2. 2008, sp. zn. 89 T 173/2007, kterým byl obviněný podle § 226 písm. b) tr. ř. zproštěn obžaloby Městského státního zastupitelství v Brně ze dne 22. 6. 2007, č. j. 2 Zt 219/2007-58, pro zde popsaný skutek, neboť uvedený skutek není trestným činem, a poškozený L. J. podle § 229 odst. 3 tr. ř. odkázán se svým nárokem na náhradu škody na řízení ve věcech občanskoprávních. Podle § 259 odst. 1 tr. ř. byla věc vrácena soudu prvního stupně. Podle § 253 odst. 1 tr. ř. bylo odvolání poškozeného L. J. zamítnuto.

Proti usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 29. 4. 2009, sp. zn. 3 To 82/2009, jakožto soudu druhého stupně podal obviněný prostřednictvím obhájce v zákonné lhůtě dovolání. Odkázal v něm na důvod dovolání uvedený v ustanovení § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. a namítl, že napadené usnesení i jemu předcházející rozsudek soudu prvního stupně spočívají na nesprávném právním posouzení skutku a jiném nesprávném hmotně právním posouzení.

Dovolatel úvodem svého podání konstatoval, že skutek, jímž byl uznán vinným, nenaplňuje zákonné znaky trestného činu podvodu podle § 250 odst. 1, odst. 3 písm. b) tr. zák. ani po stránce formální, ani materiální. Jednání popsané ve skutkové větě rozdělil na dvě části. První část skutkové věty výroku o vině je podle něj charakterizována zjištěním, že „přistoupil na to, aby mu poškozený předal prostřednictvím své manželky A. J. částku 550.000,- Kč, která měla být použita především na ovlivňování svědků, přičemž tyto peníze přijal s vědomím, že jsou určeny na ovlivňování svědků“. Takový popis skutku podle něj však nevyjadřuje objektivní stránku trestného činu podvodu. Není v něm obsaženo, co měl obviněný s částkou 550.000,- Kč dělat, zda měl podplácet svědky on nebo někdo jiný, kdy mělo k podplácení svědků dojít a kdo měl vlastně rozhodovat o tom, co a kdy se má s penězi udělat.

Za významné pokládal, že ze skutkové věty není zřejmé, jaké jednání obviněného uvedlo poškozeného L. J. v omyl, a v čem tento omyl spočíval. Z rozsudku soudu prvního stupně, s nímž se ztotožnil i odvolací soud, plyne, že svědky chtěl podplácet poškozený, obviněný je podplácet nechtěl a ani to poškozenému nesliboval a peníze od poškozeného pro tento účel nepožadoval. Jestliže ale obviněný podle názoru soudu dělal pouze to, co po něm chtěl poškozený, nemohl se vůči němu dopustit trestného činu podvodu; jestliže by totiž plnil přání a vůli poškozeného, nemohl by ho tím současně uvádět v omyl. Dovolatel rovněž namítl, že skutková věta ani odůvodnění rozhodnutí neobsahují zmínku o jeho úmyslu způsobit poškozenému škodu, podává se z ní toliko, že způsobil poškozenému škodu ve výši 510.000,- Kč. Jestliže je výše škody (510.000,- Kč) odlišná od výše převzaté částky (550.000,- Kč), dokládá to podle obviněného, že v době předání částky 550.000,- Kč dne 14. 9. 2006 škoda nebyla způsobena. Ve skutkové větě není uvedeno, kdy přesně škoda vznikla, jakým jednáním uskutečněným někdy po 12. 12. 2006 mělo ke vzniku škody dojít a kdy tedy podle

názoru soudů měl vzniknout jeho úmysl způsobit poškozenému škodu. Upozornil, že ze skutkových zjištění nevyplývá ani to, co obviněný hodlal s částkou 550.000,- Kč, kterou přijal dne 14. 9. 2006, udělat. Popis skutku ve skutkové větě připouští několik variant, které by vylučovaly posouzení skutku jako trestného činu podvodu (kupř. použít peníze v souladu se zákonem pro L. J., použít je na to, aby poškozenému prozatím zabránil v podplácení svědků, použít je k podplácení svědků v budoucnu, až k tomu bude např. vhodná příležitost či se nějací svědci objeví), proto ve smyslu zásady in dubio pro reo není možné uvažovat o trestném činu podvodu. Obviněný proto dovozoval, že jednání, jehož se měl údajně dopustit, nezahrnuje subjektivní stránku předmětného trestného činu.

Dále měl za to, že naplněna nebyla ani materiální stránka trestného činu. Vyjádřil přesvědčení, že není v zájmu společnosti, aby docházelo k podplácení svědků a ovlivňování jejich výpovědí, a proto není pro společnost nebezpečné, když někdo odmítne či nehodlá splnit něčí přání nějaké svědky podplatit. Navíc je podle něho otázkou, zda je vůbec v zájmu společnosti ochraňovat majetek či finanční prostředky někoho, kdo tento majetek či finanční prostředky chce použít pro páchání trestné činnosti. Shrnul, že mu podle skutkové věty bylo kladeno k tíži pouze to, že peníze údajně určené na podplácení svědků přijal; z odůvodnění rozhodnutí je pak patrno, že po poškozeném peníze na podplácení nežádal a ani mu podplácení svědků nesliboval. Samotné přijetí peněz však znaky trestného činu podvodu podle § 250 tr. zák. vykazovat nemůže, v důsledku čehož je právní posouzení první části skutku nesprávné.

Stran druhé části skutku, jež je v popisu skutku podle názoru obviněného popsána v podstatě tak, že „přistoupil na debaty s poškozeným o možném úplatku pro soudce Krajského soudu v Ostravě JUDr. V. H.“, čímž se měl dopustit trestného činu podvodu podle § 250 tr. zák. ve stadiu pokusu, předeslal, že trestný čin podvodu je trestným činem majetkovým, nikoliv verbálním. Jestliže tedy někdo přistoupí na debaty, ať už o čemkoliv, nemůže se tím dopustit trestného činu podvodu, neboť samostatné debaty nikomu škodu na majetku způsobit nemohou. V této souvislosti také zdůraznil, že tyto debaty neustále zahajoval a provokoval poškozený, z obsahu spisu vyplývá, že debaty poškozený vedl a provokoval je po předchozí domluvě s policií a že chtěl obviněného těmito debatami „vyprovokovat“ k tomu, aby mu „pomohl“ s podplácením soudce, což však obviněný učinit nechtěl a ani by tak neučinil. Je proto otázkou, zda může být připuštění debaty uměle vyprovokované za součinnosti s orgánem státu vůbec trestné. Za nedostatek označil, že ve skutkové větě není zmínka o tom, že by měl obviněný v úmyslu způsobit někomu tímto jednáním nějakou škodu, že by chtěl někoho uvádět v omyl a že by vůbec mělo dojít k uvedení poškozeného v omyl a taktéž že by mělo dojít k obohacení konkrétní osoby. Konkretizovány nebyly ani obsahy rozhovorů a co z toho uváděl obviněný. Soudy se v tomto ohledu vyjadřovaly velmi abstraktně a nikdy neuvedly, co konkrétně měl obviněný při hovorech říct, čím se měl provinit. Zdůraznil, že soud oproti obžalobě dospěl k jednoznačnému závěru, že obviněný po poškozeném částku 1.000.000,- Kč nepožadoval a ani mu nesliboval, že soudce podplatí. Obviněný uzavřel, že tato část skutku rovněž nevykazuje znaky trestného činu podvodu ani po stránce formální, poněvadž pouhým připuštěním debaty na určité téma nemůže dojít ke spáchání trestného činu podvodu podle § 250 tr. zák. ve stadiu pokusu podle § 8 odst. 1 tr. zák., ani materiální, a to ze stejných důvodů jako v první části skutku.

Nesprávné hmotně právní posouzení dovolatel spatřoval v rozhodnutí o náhradě škody. Zrekapituloval, že z provedeného dokazování a v podstatě i ze závěrů soudů vyplývá, že se náhrada škody odvíjí od částky 550.000,- Kč složené obviněnému do úschovy dne 14. 9. 2006. Tyto peníze však do úschovy skládala A. J., s níž byla uzavřena písemná smlouva o úschově ze dne 14. 9. 2006. Účastníkem právního vztahu týkajícího se částky 550.000,- Kč je tedy A. J., nikoliv L. J. Tomu odpovídá i přípis právního zástupce L. J. JUDr. R. N., který na písemný dotaz obviněného, kam má zaslat náhradu škody, uvedl, že tuto částku měla půjčenou od rodiny A. J., tedy nikoliv L. J., který byl s ohledem na probíhající exekuci na jeho majetek bez finančních prostředků. Obviněný proto dovozoval, že poškozený L. J. není ve věci řízení o náhradu škody aktivně legitimován, pročež je

výrok o náhradě škody, který právě jemu náhradu škody přiznává, v rozporu s hmotně právními předpisy. Soudům též vytkl, že ve skutkové větě nevymezily protiprávní jednání, kterým měla být způsobena škoda, neboť k potenciálnímu protiprávnímu jednání mohlo dojít jedině někdy v době po 12. 12. 2006. Za nesprávné označil i úvahy soudů ohledně stanovení výše škody. Jestliže totiž obviněný obdržel částku 550.000,- Kč a z toho složil na vězeňský účet poškozeného částku 240.000,- Kč, nemohl tím poškozenému způsobit škodu ve výši 510.000,- Kč. Přihlédnuto v této souvislosti nebylo ani ke skutkovým zjištěním, že obviněný nosil poškozenému do věznice balíky, vynakládal v jeho prospěch značné finanční prostředky, hradil za poškozeného i jeho manželku výlohy spojené s právními službami, přičemž náklady právních služeb, které poskytoval poškozenému i jeho manželce, byly vyšší než částka, která mu v úschově zbyla. Dovolatel proto opakoval své přesvědčení, že výrok o náhradě škody je v rozporu s hmotně právními ustanoveními upravujícími náhradu škody.

V daném případě došlo podle dovolatele i k porušení čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod, a to hned v několika rovinách. Soudy obou stupňů, zejména pak odvolací soud, podle něj porušily zásadu zákazu deformace důkazů, jelikož v několika podstatných věcech popisovaly skutečnosti obsažené v provedených důkazech nepravdivě, což se mělo týkat především výpovědi JUDr. P. P. a znaleckého posudku PhDr. M. S., Ph.D., a RNDr. J. H., CSc. Druhou rovinu představuje extrémní rozpor mezi skutkovými zjištěními a provedenými důkazy, který spatřoval snad ve všech podstatných věcech a záležitostech. Časové souvislosti např. vylučují, aby byla částka 550.000,- Kč složená dne 14. 9. 2006 obviněnému do úschovy určena na podplácení svědků, když o peníze pro svědky údajně požádal až někdy po 12. 10. 2006 či dokonce 15. 11. 2006. Přesto soudy dospěly k závěry, že peníze byly určeny na podplácení svědků, čemuž odporují výpovědi slyšených svědků JUDr. P. P., J. P., zpočátku i L. a A. J. a zápis JUDr. P. P. z 2. 1. 2007. Obdobná situace je i ohledně otázky zda obviněný obdržel kromě částky 550.000,- Kč na náklady obhajoby související s obnovou řízení další finanční prostředky, i otázky, zda byly tyto prostředky obviněným zadokladovány a zaúčtovány. Oběma soudům, především pak odvolacímu soudu, vytkl porušení ustanovení § 125 alinea 2 tr. ř., § 134 odst. 2 tr. ř., § 2 odst. 1 tr. ř. a § 2 odst. 5 tr. ř., poněvadž se dostatečně nezabývaly jeho bezesporu důvodnou obhajobou a přednesenými námitkami a z odůvodnění jejich rozhodnutí není patrno, jak se s nimi vypořádaly.

Dovolatel ve shodě s dosavadní obhajobou konečně namítal i protiústavnost provedených odposlechů a pozměnění nahrávek rozhovorů uskutečněných mezi ním a poškozeným L. J. ve Věznici K. Vytkl, že pořízení nahrávek je v rozporu s ustanovením § 41 odst. 2, § 33 odst. 1 tr. ř., § 26 odst. 3 zákona o výkonu trestu odnětí svobody a § 16c zákona o Vězeňské službě a justiční stráži ČR. Soud prvního stupně podle dovolatele nesprávně dovodil, že právo hovořit ve věznici bez přítomnosti třetí osoby, jež jinak přiznává nejen obviněným, ale i jejich obhájcům, neplatí absolutně. V zákoně však není uvedeno, že by z tohoto práva obhájce, které je naprosto kategoricky v zákoně stanoveno, existovaly nějaké výjimky. Jestliže zákon, a to ať již z jakéhokoliv důvodu, někomu takové právo přiznává, aniž by stanovil nějaké výjimky, mělo by toto právo být respektováno s ohledem na zásadu právní jistoty. Nelze připustit, aby mohlo docházet k legalizaci porušování zákonem přiznaných práv osob jenom proto, že státní orgán (nikoliv zákonodárce) sám stanoví případy, kdy je nutné toto právo respektovat a kdy je možné toto zákonem přiznané právo porušit. Obviněný nesouhlasil ani se způsobem, jakým se oba soudy vypořádaly se závěry znaleckého posudku PhDr. M. S., Ph.D., a RNDr. J. H., CSc., z něhož jasně vyplynulo, že nahrávky z rozhovorů ve Věznici K. byly pozměněny a sestříhány, ale soudy ze závěrů znaleckých posudků nevycházely a bez dostatečného a odbornými argumenty podloženého vysvětlení závěry těchto znaleckých posudků nerespektovaly. Obviněný je toho přesvědčení, že soudy měly v pochybnostech o správnosti a úplnosti znaleckých posudků postupovat podle § 109 tr. ř. Soudy však závěry znalců ignorovaly a v podstatě si tyto znalecké posudky nahradily vlastním laickým názorem, který nebyl podepřen žádným vědeckým nebo znaleckým zkoumáním ani jiným nezpochybnitelným důkazem. Závěr o sestříhání a pozměnění nahrávek je podporován i tím, že již neexistují originály nahrávek, přestože musí být několik let archivovány, a existující nahrávky nejsou

opatřeny tzv. hash kódem, který brání v možném pozměňování zvukového záznamu, a anomálie týkající se těchto nahrávek nedokázala vysvětlit ani Policie České republiky (např. opakovaně slyšený svědek S. H.).

Obviněný navrhl, aby Nejvyšší soud zrušil napadené usnesení Krajského soudu v Brně a aby tomuto soudu přikázal věc v potřebném rozsahu znovu projednat a rozhodnout.

Státní zástupce Nejvyššího státního zastupitelství ve vyjádření k podanému dovolání předeslal, že námitky, ve kterých dovolatel namítá údajné porušení ústavního pořádku (část VI. dovolání), směřují výlučně do skutkové a procesní oblasti, deklarovanému dovolacímu důvodu obsahově neodpovídají a nelze k nim při rozhodování o dovolání přihlížet. Totéž platí o obsahu příloh k dovolání připojených.

Námitky týkající se nesouladu obsahu tzv. skutkové věty a zákonných znaků trestného činu podvodu podle § 250 odst. 1, odst. 3 písm. b) tr. zák. dílem dokonaného a dílem nedokonaného ve stadiu pokusu podle § 8 odst. 1 tr. zák., deklarovanému dovolacímu důvodu v podstatě odpovídají. Při jejich posuzování je však nutno důsledně vycházet ze skutkových zjištění obsažených v této skutkové větě a rozvedených v odůvodnění soudních rozhodnutí.

Upozornil, že ze skutkových zjištění obsažených v tzv. skutkové větě nepochybně vyplývá, že poškozený L. J. provedl majetkovou dispozici v omylu, když prostřednictvím A. J. předal obviněnému částku 550.000,- Kč se skutečností neodpovídající představě, že obviněný tuto částku použije k ovlivňování svědků. Současně je nepochybné, že ve výši této částky vznikla poškozenému škoda a že současně o tuto částku byl obviněný obohacen. Škoda při tom vznikla již momentem předání peněz obviněnému. Případné platby uskutečněné následně poškozeným ve prospěch obviněného by bylo nutno posuzovat jako náhradu škody a bylo by je možno zohlednit pouze při rozhodování v adhezním řízení. Soud prvního stupně tedy podle něj vskutku nepostupoval správně, pokud (navíc bez bližšího vysvětlení) v tzv. skutkové větě uvedl, že způsobená škoda činila pouze 510.000,- Kč. Toto pochybení však nelze napravit s ohledem na zásadu zákazu reformace in peius, neboť by šlo o změnu soudního rozhodnutí v neprospěch obviněného a dovolání v předmětné věci podal jen obviněný. Za bezpředmětné označil spekulace dovolatele o vzniku škody až někdy po 12. 12. 2006 s tím, že soud prvního stupně si sice zcela neujasnil, ve kterém momentu byla trestným činem podvodu způsobena škoda, jasno však v tom směru zřejmě nemá ani dovolatel.

Připustil, že obviněnému je ovšem nutno do určité míry přisvědčit v tom, že v tzv. skutkové větě není popsáno jednání, kterým obviněný uváděl poškozeného v omyl. tj. takové jednání, kterým poškozenému předstíral skutečnosti, které nejsou v souladu se skutečným stavem věci. Podle právní věty se při tom dovolatel měl trestného činu podvodu dopustit právě ve formě uvedení jiného v omyl. Ve skutkové větě použitá formulace „... přistoupil na to, aby mu poškozený předal částku 550.000,- Kč...“ svědčí spíše o tom, že sám poškozený dospěl k představě o tom, že obviněný bude podplácet svědky, a že dovolatel ho „pouze“ v této mylné představě ponechal. V podstatě totéž platí o skutečnostech uvedených v odůvodnění soudního rozhodnutí, kde nalézací soud konstatoval, že obviněný „vědomě od poškozeného L. J. převzal částku 550.000,- Kč s tím, že za tyto peníze sežene svědky ze Z., kteří budou vypovídat ve prospěch poškozeného,... i když věděl, že žádné svědky, kteří by vypovídali ve prospěch poškozeného, zařizovat nebude“ (str. 26 rozsudku). Tato skutková zjištění odpovídají daleko spíše zákonnému znaku „využití něčího omylu“, když dovolatel svým „vstřícným“ přístupem patrně poškozeného v jeho omylu utvrzoval, sám však tento omyl nevyvolal. V této souvislosti je ovšem nutno konstatovat, že objektivní znaky „uvede někoho v omyl, využije něčího omylu“ jsou z hlediska podmínek trestní odpovědnosti pachatele za trestný čin podle § 250 tr. zák. naprosto rovnocenné.

Za bezpředmětnou označil námitku dovolatele, podle které ve skutkové větě není uvedeno, co chtěl dovolatel s částkou 550.000,- Kč udělat. Z hlediska subjektivní stránky trestného činu podvodu je

podstatné, že obviněný od počátku neměl v úmyslu peněz použít k účelu, pro který je od poškozeného převzal. Není podstatné, k jakému účelu peníze skutečně použil nebo zamýšlel použít.

Pokud se týká té části skutku, ve které zůstal skutek nedokonán, je nutno podle státního zástupce připustit, že popis skutku v tzv. skutkové větě je dosti nevýstižný. Ve skutkové větě není dostatečně popsáno jednání, které by bezprostředně směřovalo k tomu, aby poškozený nad rámec částky již předané dal poškozenému další peníze s představou, že jich obviněný použije k podplacení soudce; z tzv. skutkové věty ani nevyplývá, že by k tomuto korupčnímu jednání mělo dojít prostřednictvím obviněného. Pokud by obviněný s poškozeným skutečně pouze vedl debaty o různých variantách předání peněz soudci, pak by si tím podle mého názoru pouze „připravoval půdu“ k tomu, aby mu poškozený někdy v budoucnu peníze za tímto účelem předal, a bylo by možno hovořit toliko o „jiném úmyslném vytváření podmínek pro spáchání trestného činu“ ve smyslu ustanovení § 7 odst. 1 tr. zák. o přípravě trestného činu. V odůvodnění rozhodnutí ovšem soud prvního stupně konstatoval, že obviněný souhlasil se skutečností, že převezme od poškozeného částku 1.000.000,- Kč až 1.500.000,- Kč s tím, že tyto částky použije na uplacení soudce JUDr. V. H., který za to vyhoví návrhu na povolení obnovy řízení, neměl však v úmyslu soudci tuto částku předat, a to ani přímo, ani prostřednictvím jiné osoby (str. 26 rozsudku). Z tohoto skutkového zjištění podle mého názoru vyplývá, že obviněný již počal naplňovat znak skutkové podstaty trestného činu podvodu spočívající ve využití omylu jiného ke svému obohacení; jestliže pachatel již počal naplňovat jednání popsané ve skutkové podstatě trestného činu, jde o pokus trestného činu. Uvedené zjištění při tom lze považovat za rozvinutí zjištění zmíněných ve skutkové větě (upřesnění obsahu debat.) Z výše uvedeného ovšem současně vyplývá, že i u této části skutku se jednalo spíše o využití omylu jiného nežli o uvedení jiného v omyl. Uzavřel, že i přes výhradu, že by si zřejmě bylo možno představit výstižnější popis skutku, skutková věta ve spojení s navazujícími částmi odůvodnění rozhodnutí obsahuje okolnosti odpovídající formálním znakům trestného činu podvodu podle § 250 odst. 1, odst. 3 písm. b) tr. zák. dílem dokonaného a dílem nedokonaného ve stadiu pokusu podle § 8 odst. 1 tr. zák.

Za nedůvodné považoval též námitky týkající se materiálního znaku trestného činu. Ustanoveními o majetkových trestných činech je chráněn majetek každého občana, tedy i toho, který se sám dopouští protiprávního jednání, a trestný je i pachatel, který vyláká peníze pod nepravdivou záminkou jejich použití k protiprávním účelům, např. poskytnutí úplatku. V tomto směru lze přiměřeně odkázat i na dosud použitelné závěry rozhodnutí publikovaného pod č. 32/1987 Sb. rozh. tr. Okolnost, že obviněný využil k vlastnímu obohacení snahu poškozeného nezákonně ovlivnit průběh trestního řízení, tedy v žádném případě nesnižuje společenskou nebezpečnost jeho jednání, a to dokonce natolik, aby jeho společnost byla pouze nepatrná.

Měl za to, že opodstatněné nejsou ani námitky směřující proti výroku o náhradě škody, které navíc zčásti ani neodpovídají deklarovanému dovolacímu důvodu. Pokud jsou v tzv. skutkové větě uvedeny okolnosti zakládající skutkovou podstatu dokonaného trestného činu podvodu podle § 250 odst. 1, odst. 3 písm. b) tr. zák., pak tyto okolnosti samozřejmě představují i „protiprávní jednání“ jako předpoklad povinnosti k náhradě škody z hlediska práva občanského. Pokud podatel namítá nedostatek aktivní legitimace poškozeného, pak fakticky zpochybňuje skutkové zjištění, podle kterého A. J. byla jen prostřednicí při předání peněz. Rovněž námitka týkající se výše vrácené částky je skutkového charakteru, jelikož soud prvního stupně vycházel při svém rozhodování z toho, že obviněný vrátil poškozenému pouze částku 40.000,- Kč (str. 28 rozsudku). Jak již bylo uvedeno, námitky skutkového charakteru nelze v rámci dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. uplatňovat.

Námitky dovolatele lze tedy považovat za částečně důvodné pouze v tom směru, že skutková zjištění zcela neodpovídají zákonnému znaku uvedení jiného v omyl. Skutková zjištění vylíčená v soudních rozhodnutích však nepochybně odpovídají znaku „využije něčího omylu“. Uvedená nepřesnost soudního rozhodnutí ale nemá na postavení obviněného praktický dopad. Rozlišení výše uvedených

formálních znaků trestného činu podvodu při tom zpravidla nečiní v praxi potíže a nepředstavuje právní problematiku, která by si vyžadovala judikatorního rozhodnutí Nejvyššího soudu.

Státní zástupce proto navrhl, aby bylo podané dovolání odmítnuto podle § 265i odst. 1 písm. e) tr. ř. [správně § 265i odst. 1 písm. f) tr. ř.], neboť je zcela zřejmé, že projednání dovolání by nemohlo zásadně ovlivnit postavení obviněného a otázka, která má být z podnětu dovolání řešena, není po právní stránce zásadního významu.

Nejvyšší soud jako soud dovolací zjistil, že dovolání je podle § 265a tr. ř. přípustné, že je podala včas oprávněná osoba a že splňuje náležitosti obsahu dovolání ve smyslu § 265f odst. 1 tr. ř. Protože nebylo možné dovolání odmítnout podle § 265i odst. 1 tr. ř., dovolací soud přezkoumal podle § 265i odst. 3 tr. ř. zákonnost a odůvodněnost těch výroků rozhodnutí, proti nimž bylo dovolání podáno, v rozsahu a z důvodů uvedených v dovolání, jakož i řízení napadenému rozhodnutí předcházející a shledal, že dovolání je důvodné.

Podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. lze dovolání podat, jestliže rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení skutku nebo jiném nesprávném hmotně právním posouzení.

Výklad tohoto ustanovení v kontextu dalších důvodů dovolání obsažených v ustanovení § 265b tr. ř. standardně vychází z úvahy, že dovolání je opravným prostředkem mimořádným a odpovídají tomu i zákonem stanovené podmínky rozhodování o něm. Dovolání a řízení o něm je zákonem určeno k nápravě procesních a právních vad rozhodnutí vymezených v § 265a tr. ř., není (a ani nemůže být) další instancí přezkoumávající skutkový stav v celé šíři. Procesně právní úprava řízení před soudem prvního stupně a posléze soudem odvolacím poskytuje dostatečný prostor k tomu, aby se skutkovou stránkou věci nemusel (a vzhledem k právní úpravě rozhodování o dovolání ani neměl) zabývat Nejvyšší soud v řízení o dovolání.

Z dikce citovaného ustanovení tedy plyne, že ve vztahu ke zjištěnému skutku je možné dovoláním vytýkat výlučně vady právní. Jak již bylo uvedeno, zpochybnění správnosti skutkových zjištění nelze zahrnout do zákonem vymezeného okruhu dovolacích důvodů podle § 265b tr. ř., proto je též dovolací soud vázán skutkovými zjištěními soudu prvního stupně, event. soudu odvolacího, a těmito soudy zjištěný skutkový stav je pro něj východiskem pro posouzení skutku z hlediska hmotného práva.

V mezích uplatněného dovolacího důvodu lze namítat, že skutek, jak byl soudem zjištěn, byl nesprávně právně kvalifikován jako trestný čin, ačkoliv o trestný čin nejde nebo jde o jiný trestný čin, než kterým byl obviněný uznán vinným. Na podkladě tohoto dovolacího důvodu nelze proto přezkoumávat a hodnotit správnost a úplnost skutkových zjištění, na nichž je napadené rozhodnutí založeno, ani prověřovat úplnost provedeného dokazování a správnost hodnocení důkazů ve smyslu ustanovení § 2 odst. 5, 6 tr. ř., poněvadž tato činnost soudu spočívá v aplikaci ustanovení procesních, nikoliv hmotně právních. Vedle vad, které se týkají právního posouzení skutku, lze vytýkat též „jiné nesprávné hmotně právní posouzení“. Rozumí se jím zhodnocení otázky, která nespočívá přímo v právní kvalifikaci skutku, ale v právním posouzení jiné skutkové okolnosti mající význam z hlediska hmotného práva.

Současně platí, že obsah konkrétně uplatněných námitek, o něž se opírá existence určitého dovolacího důvodu, musí věcně odpovídat zákonnému vymezení takového dovolacího důvodu podle § 265b tr. ř., nestačí jen formální odkaz na příslušné ustanovení obsahující některý z dovolacích důvodů.

Z hlediska napadeného rozhodnutí a obsahu dovolání jsou proto relevantní námitky směřující proti správnosti právního posouzení skutku popsaného ve skutkové větě výroku o vině rozsudku soudu

prvního stupně jako trestný čin podvodu podle § 250 odst. 1, odst. 3 písm. b) tr. zák. dílem dokonaný, dílem ve stadiu pokusu podle § 8 odst. 1 tr. zák.

Trestného činu podvodu podle § 250 odst. 1, odst. 3 písm. b) tr. zák. se dopustí, kdo ke škodě cizího majetku sebe nebo jiného obohatí tím, že uvede někoho v omyl, využije něčího omylu nebo zamlčí podstatné skutečnosti, a způsobí tak na cizím majetku značnou škodu nebo jiný zvlášť závažný následek. Značnou škodou se podle § 89 odst. 11 tr. zák. rozumí škoda dosahující částky nejméně 500.000,- Kč.

Pokusem trestného činu je podle § 8 odst. 1 tr. zák. jednání pro společnost nebezpečné, které bezprostředně směřuje k dokonání trestného činu a jehož se pachatel dopustil v úmyslu trestný čin spáchat, jestliže k dokonání trestného činu nedošlo.

Z tzv. právní věty výroku o vině v rozsudku soudu prvního stupně se podává, že soud považoval za naplněné znaky trestného činu podvodu podle § 250 odst. 1, odst. 3 písm. b) tr. zák. dílem dokonaného, dílem nedokonaného ve stadiu pokusu podle § 8 odst. 1 tr. zák., které spočívají v tom, že obviněný dílem ke škodě cizího majetku sebe obohatil tím, že uvedl někoho v omyl a způsobil tak značnou škodu, a dílem se dopustil jednání pro společnost nebezpečného, které bezprostředně směřovalo k tomu, aby ke škodě cizího majetku sebe obohatil tím, že uvedl někoho v omyl a způsobil značnou škodu v úmyslu trestný čin spáchat, avšak k jeho dokonání nedošlo.

Nejvyšší soud připomíná, že omyl představuje rozpor mezi představou a skutečností. Za uvedení v omyl jsou judikaturou považovány situace, kdy pachatel předstírá okolnosti, které nejsou v souladu se skutečností. Uvedení v omyl může být spácháno konáním, opomenutím i konkludentním jednáním. Při využití omylu jiného pachatel sám k vyvolání omylu nepřispěl, ale po poznání omylu jiného a v příčinném vztahu k němu jednal tak, aby ke škodě cizího majetku sebe nebo jiného obohatil. Není nutné, aby pachatel jiného v jeho omylu utvrzoval nebo aby ztěžoval jeho odhalení.

Ze skutkových zjištění soudu prvního stupně obsažených v tzv. skutkové větě výroku o vině jeho rozsudku vyplývá, že podstata podvodného jednání obviněného spočívala v tom, že jako obhájce poškozeného L. J. nad rámec poskytování poškozenému potřebné právní pomoci „přistoupil na to, aby mu poškozený předal částku 550.000,- Kč prostřednictvím manželky A. J. dne 14. září 2006 v prostorách advokátní kanceláře na T. kpt. J. v B., která měla být použita především na ovlivňování svědků, kteří by měli v rámci řízení o návrhu na povolení obnovy řízení a případně i v obnoveném řízení vypovídat, peníze přijal s vědomím, že jsou určeny na ovlivňování svědků, výpovědi těchto svědků měly být nepravdivé tak, aby uváděné skutečnosti byly ve prospěch poškozeného; obviněný dále přistoupil na debaty s poškozeným o možném úplatku pro soudce Krajského soudu v Ostravě JUDr. V. H., opakovaně s poškozeným probíral různé varianty předání peněz soudci, např. přes B. B., o kterém tvrdil, že je se soudcem domluven, sděloval poškozenému své přesvědčení o tom, že soudce na peníze čeká, a hovořil s poškozeným o výši poskytnutých peněžních prostředků, které měly činit nejprve 1.000.000,- Kč, postupně až 1.500.000,- Kč; sám obviněný však úmysl uplatit soudce, a to i prostřednictvím jiné osoby, nepojal a svědky neovlivňoval a ovlivňovat nechtěl; poškozenému L. J. tak způsobil škodu ve výši 510.000,- Kč“.

Nutno připustit, že přes veškerou snahu, kterou soud prvního stupně dozajista objasnění věci věnoval, nepodařilo se mu výstižně charakterizovat trestněprávně relevantní těžiště jednání obviněného. Sám vysvětlil, že popis jednání obviněného oproti obžalobě zaznamenal určité změny, aby bylo přiléhavě reagováno na výsledky dokazování potvrzující, že to byl právě poškozený, kdo inicioval aktivity směřující k jeho propuštění z výkonu trestu odnětí svobody, a to i za použití nezákonných způsobů, kupř. ovlivňování svědků či uplácení soudce (strana 3). Tomu patrně také odpovídá neurčitá formulace, že “ … přistoupil na to, aby mu poškozený předal částku 550.000,- Kč,… která měla být použita především na ovlivňování svědků, kteří by měli v rámci řízení o návrhu

na povolení obnovy řízení a případně i v obnoveném řízení vypovídat, peníze přijal s vědomím, že jsou určeny na ovlivňování svědků…“. Ještě vágnější je popis další části skutku, jež je charakterizována tak, že „…přistoupil na debaty s poškozeným o možném úplatku pro soudce Krajského soudu v Ostravě JUDr. V. H., opakovaně s poškozeným probíral různé varianty předání peněz soudci, např. přes B. B., o kterém tvrdil, že je se soudcem domluven, sděloval poškozenému své přesvědčení o tom, že soudce na peníze čeká, a hovořil s poškozeným o výši poskytnutých peněžních prostředků, které měly činit nejprve 1.000.000,- Kč, postupně až 1.500.000,- Kč…“. Z popisu skutku nejenže přesvědčivě nevyplývá podstata podvodného jednání obviněného, zvláště ve vztahu k té části skutku, která se týká „debat o možném úplatku pro soudce“, ale nevyplývá z něj ani okamžik, kdy obviněný pojal podvodný úmysl, a explicitně nevystihuje ani zákonný znak „obohacení sebe“.

Obviněný v dovolání rozdělil jednání na dvě části a tohoto schématu se přidrží i dovolací soud. První část předmětného jednání obviněného je tedy charakterizována tím, že „přistoupil na to, aby mu poškozený předal částku 550.000,- Kč prostřednictvím manželky A. J. dne 14. září 2006 v prostorách své advokátní kanceláře na T. kpt. J. v B., která měla být použita především na ovlivňování svědků, kteří by měli v rámci řízení o návrhu na povolení obnovy řízení a případně i v obnoveném řízení vypovídat, peníze přijal s vědomím, že jsou určeny na ovlivňování svědků, výpovědi těchto svědků měly být nepravdivé tak, aby uváděné skutečnosti byly ve prospěch poškozeného, …obviněný však svědky neovlivňoval a ovlivňovat nechtěl a poškozenému L. J. tak způsobil škodu ve výši 510.000,- Kč“.

Soud prvního stupně především jasně nekonkretizoval, k jakému účelu vlastně obviněný finanční prostředky, o jejichž výši ani datu převzetí není pochyb, převzal. Ve výroku rozsudku uvádí, že peníze měly být použity především na ovlivňování svědků, pak však pokračuje, že peníze přijal s vědomím, že jsou určeny na ovlivňování svědků a obdobně charakterizuje jednání obviněného i v odůvodnění rozsudku (viz strany 9, 20 poslední odstavec, 26 – peníze byly určeny na ovlivňování svědků, naproti tomu strana 20 konec prvního odstavce – peníze měly být použity především na ovlivňování svědků). Jasné vymezení účelu převzetí peněz je významné z hlediska posouzení jednání obviněného jako trestný čin a není bez významu ani z pohledu stanovení výše škody. Obviněný důvodně poukazuje na nesoulad mezi výší převzaté finanční hotovosti, tj. 550.000,- Kč, a stanovením výše škody způsobené trestným činem na částku 510.000,- Kč. Stanovení výše škody způsobené trestným činem podvodu dozajista úzce souvisí s vymezením časového okamžiku, kdy obviněný pojal tzv. podvodný úmysl.

Soud prvního stupně zjistil, že k předání peněz obviněnému došlo prostřednictvím manželky poškozeného dne 14. 9. 2006, což koresponduje s výpovědí obviněného, poškozeného, svědkyně A. J. i listinami (č. l. 65, 427). Na rozdíl od obviněného, který tvrdil, že peníze byly přijaty jako depozitum a záloha na hrazení nákladů obhajoby a nákladů spojených se zastupováním A. J. v občanskoprávních řízeních, poškozený naopak uváděl, že peníze byly určeny na uplacení svědků, aby vypovídali v jeho prospěch. Ve shodě s poškozeným vypovídala i svědkyně A. J. Výpovědi těchto jmenovaných osob soud prvního stupně velmi svědomitě hodnotil a úvahy, jimiž se řídil při jejich hodnocení, v odůvodnění rozsudku zevrubně vysvětlil. V podstatě shrnul, že výpovědi obviněného ani poškozeného nepovažuje za věrohodné a vychází z nich pouze a jedině tehdy, jsou-li v souladu s jinými provedenými důkazy (strana 11), přesvědčivou neshledal ani výpověď svědkyně A. J., poněvadž „v podstatě vždy dělala a vypovídala to, co jí poškozený sdělil“ (strana 17).

Dovolací soud si je vědom, že proces hodnocení důkazů byl v posuzované věci komplikovaný z důvodů přiléhavě konstatovaných nalézacím soudem, že se tento soud snažil důkazy hodnotit s maximální možnou objektivitou a v souladu se zásadami vymezenými v ustanovení § 2 odst. 6 tr. ř., nicméně nereagoval na všechny sporné okolnosti ve výpovědi poškozeného L. J.

Jisto je, že k předání peněz došlo 14. 9. 2006, přičemž v řízení o návrhu na povolení obnovy v trestní

věci vedené před Krajským soudem v Ostravě - pobočka v Olomouci, sp. zn. Nt 103/2006, ve věci vedené u téhož soudu pod sp. zn. 29 T 14/2001, bylo za trvání obhajoby ze strany obviněného první veřejné zasedání nařízeno a konáno dne 12. 10. 2006 (viz též č. l. 145), další pak byla konána ve dnech 15. 11. 2006, 10. 1. 2007, 9. 2. 2007, 13. 4. 2007 atd. Ve výpovědi ze dne 25. 5. 2007 svědek L. J. uvedl, že „…v průběhu tohoto, kdy už běžela jednání u soudu v O., mi Mgr. R. řekl, že pátral ve věci s nějakým B. a s dalšími lidmi a že vypátrali nějaké svědky ze Z. a že tito svědci chtějí za svědectví zaplatit…“ (č. l. 36). V hlavním líčení pak v tomto ohledu poněkud nejasně udával, že „…v době, kdy se mu podařilo ze mě vytáhnout 550.000,- Kč, byly u soudu dvě jednání, nic se nedělo, naléhal jsem na něj, tak mi řekl o ten úplatek pro soudce“ (č. l. 475). Objasnění těchto okolností je významné z hlediska hodnocení věrohodnosti poškozeného v jeho tvrzení, že peníze byly obviněnému předány skutečně k ovlivnění svědků, což však on neučinil, jakož i stanovení časového okamžiku podvodného úmyslu obviněného a dokonání trestného činu podvodu, budou-li prokázány všechny jeho zákonné znaky. Trestný čin podvodu podle § 250 tr. zák. by byl v takovém případě dokonán již převzetím peněz určených na ovlivnění svědků a právě tato skutečnost by byla relevantní z hlediska vzniku škody a její výše. Pakliže soud prvního stupně vychází z úvahy, že výpovědi poškozeného věří jen tehdy, je-li podpořena dalšími důkazy, není možné od těchto nesrovnalostí odhlédnout a je třeba pečlivě je vážit i v kontextu s motivy poškozeného (viz kupř. str. 18 rozsudku) i soudem skutečně zjištěnou vlastní aktivitou poškozeného.

V těchto souvislostech však není podstatné, jak namítl obviněný, zabývat se hypoteticky otázkou, co hodlal s přijatou částkou udělat. Jak správně připomněl státní zástupce, z hlediska naplnění zákonných znaků trestného činu podvodu podle § 250 tr. zák. není podstatné, k jakému účelu obviněný peníze skutečně použil či chtěl použít, významné je, že od počátku neměl v úmyslu peníze použít k účelu, pro který je od poškozeného převzal, a že si je chtěl ponechat pro sebe. Jak již bylo vyloženo, právě odůvodnění zákonného znaku „obohacení sebe“ je třeba věnovat zevrubnější pozornost; soud prvního stupně v odůvodnění svého rozsudku sice vysvětlil, že obviněný neměl v úmyslu uplatit svědky a neměl ani v úmyslu dát peněžní prostředky ve věci činnému soudci (strana 9, 26), ale jen kuse konstatoval, že jeho jednání spočívalo v obohacení sebe tím, že uvedl poškozeného v omyl a následkem bylo způsobení škody na cizím majetku v částce 550.000,- Kč, případně i 1.000.000,- Kč až 1.500.000,- Kč, když k tomuto následku již nedošlo, poněvadž poškozený mu uvedenou částku nepředal (strana 26). Bude na něm, aby vyložil, jakými úvahami byl veden, neuvěřil-li obhajobě obviněného, že peníze nechtěl použít pro svoji potřebu, třebaže je skutečně nikdy neměl v úmyslu použít k účelům sledovaným poškozeným, a to i ve světle obviněným podepsané smlouvy o úschově ze dne 14. 9. 2006.

Zásadní význam nelze přisuzovat rozporu mezi výší podvodně vylákané částky 550.000,- Kč na straně jedné a stanovením způsobené škody poškozenému na částku 510.000,- Kč. Aniž by soud prvního stupně tuto disproporci blíže vyložil, je zřejmé, že znamená toliko neujasněnost mezi kategorií „škody“ coby zákonného znaku trestného činu podvodu a kategorií náhrady škody v adhézním řízení (viz strany 27, 28). Toto pochybení však není možné v dalším řízení napravit, i kdyby bylo znovu o vině obviněného rozhodnuto, protože by došlo ke změně rozhodnutí v neprospěch obviněného, čemuž brání zákaz reformationis in peius s ohledem na skutečnost, že dovolání podal jen obviněný (§ 265s odst. 2 tr. ř.).

Nelze přisvědčit názoru obviněného, že toto jeho jednání nevykazovalo potřebný stupeň nebezpečnosti pro společnost s argumentem, že není v zájmu společnosti, aby docházelo k podplácení svědků a ovlivňování jejích výpovědí, a proto není pro společnost nebezpečné, když někdo odmítne či nehodlá splnit něčí přání nějaké svědky podplatit, a že je otázkou, zda je v zájmu společnosti ochraňovat majetek či finanční prostředky někoho, kdo tento majetek či finanční prostředky chce použít pro páchání trestné činnosti. Touto otázkou se zabýval ve svém usnesení ze dne 16. 7. 2008, sp. zn. 3 To 259/2008, Krajský soud v Brně, jehož právním názorem byl posléze

vázán v rozsudku ze dne 17. 12. 2008, sp. zn. 89 T 173/2007, i Městský soud v Brně. Krajský soud v Brně sice nezpochybnil, že je nemorální poskytnout peněžní prostředky na ovlivňování svědků, na druhé straně ale neméně nemorální je, pakliže se někdo obohatí či chce obohatit tím, že v souvislosti se svým postavením přijme od jiného peníze s tím, že ovlivní výpověď či rozhodnutí jiného, ačkoliv to nemá vůbec v úmyslu. Dovolací soud v podstatě tento právní názor sdílí a souhlasí s ním, zůstanou-li skutková zjištění i okolnosti, za nichž se obviněný měl činu dopustit, beze změny.

Nejvyšší soud nepomíjí, že trestní právo a trestněprávní kvalifikaci určitého jednání jako trestného činu, které má soukromoprávní základ, je třeba považovat za ultima ratio, tedy za krajní právní prostředek, který má význam především celospolečenský, tj. z hlediska ochrany základních společenských hodnot. V zásadě však nemůže sloužit jako prostředek nahrazující ochranu práv a právních zájmů jednotlivce v oblasti soukromoprávních vztahů, kde závisí především na individuální aktivitě jednotlivce, aby střežil svá práva, jimž má soudní moc poskytovat ochranu. Je nepřijatelné, aby tuto ochranu aktivně přebíraly orgány činné v trestním řízení, jejichž úkolem je ochrana převážně celospolečenských hodnot, nikoliv přímo konkrétních subjektivních práv jednotlivce, jež svou povahou spočívají v soukromoprávní sféře. V právním státě je nepřípustné, aby prostředky trestní represe sloužily k uspokojování subjektivních práv soukromoprávní povahy, nejsou-li vedle toho splněny všechny předpoklady vzniku trestněprávní odpovědnosti, resp. nejsou-li tyto předpoklady zcela nezpochybnitelně zjištěny (k tomu např. nález Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 4/04 in Sbírka nálezů a usnesení. Sv. 32. N. 42. str. 405, usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 5 Tdo 897/2005 aj.).

O takovou situaci by se ale v posuzovaném případě zjevně nejednalo. Ani dovolací soud není přesvědčen o tom, že poškozený jednal v souladu se zájmy společnosti, pakliže byl ochoten obviněnému vyplatit nemalou finanční částku k ovlivňování svědků ve svůj prospěch. To ovšem neznamená, že by snad čin obviněného měl být hodnocen shovívavěji a jen jako jednání porušující zákon o advokacii (a popřípadě kárné provinění), nikoliv však jako trestný čin. Vždyť přece obviněný, obhájce poškozeného těšící se jeho důvěře, takové peníze přijal, ačkoliv jeho pokyn neměl v úmyslu nikdy splnit, ale podle stávajících zjištění soudů měl v úmyslu si peníze ponechat, o čemž poškozeného neinformoval, a využil tak jeho omylu. Okolnost, že obviněný využil k vlastnímu obohacení úsilí poškozeného nezákonně ovlivnit průběh řízení o návrhu na povolení obnovy, společenskou škodlivost jeho jednání nikterak nevylučuje a už vůbec ne pod hranici relevantní a vyžadovanou pro trestný čin. Jak přiléhavě zmínil i státní zástupce, ustanoveními o majetkových trestných činech je chráněn majetek každého občana, tedy i toho, který se sám dopustil protiprávního jednání, a trestný je i pachatel, který vyláká peníze pod nepravdivou záminkou jejich použití k protiprávním účelům, např. k návodu k nepravdivé výpovědi svědka či poskytnutí úplatku (k tomu srov. přiměřeně rozhodnutí č. 32/1987 Sb. rozh. tr.).

Ve světle užité právní kvalifikace se ještě problematičtější jeví popis druhé části jednání, jež spočívalo podle zjištění soudů v tom, že „obviněný dále přistoupil na debaty s poškozeným o možném úplatku pro soudce Krajského soud v Ostravě JUDr. V. H., opakovaně s poškozeným probíral různé varianty předání peněz soudci, např. přes B. B., o kterém tvrdil, že je se soudcem domluven, sděloval poškozenému své přesvědčení o tom, že soudce na peníze čeká, a hovořil s poškozeným o výši poskytnutých peněžních prostředků, které měly činit nejprve 1.000.000,- Kč, postupně až 1.500.000,- Kč; sám obviněný však úmysl uplatit soudce, a to i prostřednictvím jiné osoby, nepojal.

Není možné přehlédnout, že z hlediska zákonných znaků podvodu je výše uvedený popis jednání nevýstižný; nevyplývá z něj, kdo a za jakých okolností by se měl korupčního jednání vůči soudci dopustit, jakým způsobem by se na tomto jednání podílel samotný obviněný, dostatečně přesně není popsáno ani jednání, které by bezprostředně směřovalo k tomu, aby se obviněný ke škodě poškozeného obohatil o další peněžní částku, kterou by mu poškozený předal s představou, že jí bude užito k uplacení soudce.

Obviněný namítl, že jednání spočívající v pouhém připuštění debaty na určité téma nemůže vykazovat znaky pokusu trestného činu podle § 8 odst. 1 tr. zák., § 250 tr. zák., akcentoval, že podle zjištění soudů on po poškozeném finanční částku nepožadoval a ani mu nesliboval, že soudce podplatí.

Výhrady obviněného jsou důvodné pouze zčásti. Především nelze přehlédnout zjištění soudů, že to byl i obviněný, kdo se aktivně na debatě ohledně úplatku soudci podílel, v jistém smyslu je podporoval. Probíral s poškozeným různé varianty předání peněz soudci, utvrzoval poškozeného v přesvědčení, že soudce na peníze čeká, hovořil s ním o způsobu předání peněz jakož i výši poskytnutých peněžních prostředků, které měly činit 1.000.000,- Kč až 1.500.000,- Kč. Nalézací soud upozornil např. na okolnost, že obviněný poškozenému dokonce předal číslo účtu, na které měl být úplatek pro soudce složen (strany 19, 20). Vyvodil, že obviněný „souhlasil se skutečností, že převezme od poškozeného částku 1.000.000,- Kč až 1.500.000,- Kč s tím, že tyto částky použije na uplacení soudce JUDr. V. H., aby vyhověl návrhu na povolení obnovy řízení. Ani v tomto případě ale obviněný neměl v úmyslu peníze jako úplatek soudci předat, a to ani přímo, ani prostřednictvím jiné osoby. Jelikož poškozený obviněnému peníze nepředal, zůstalo jeho jednání ve stadiu pokusu (strana 26).

Na druhé straně však i podle názoru dovolacího soudu především popis jednání uvedený v tzv. skutkové větě výroku o vině vykazuje co do své konkrétnosti nedostatky, které nedovolují přisvědčit správnosti právního závěru, že v této části skutku jde o stadium pokusu trestného činu podvodu. Jak již bylo uvedeno v dovolání obviněného (a zpochybněno to není ani ve vyjádření státního zástupce k podanému dovolání), vedení debat o různých způsobech předání peněz soudci, nemohou vést k právnímu závěru, že jednání dospělo do vývojového stadia pokusu podle § 8 odst. 1 tr. zák., pro něž je typická právě bezprostřednost směřující k dokonání trestného činu a tedy ke způsobení následku, který je znakem skutkové podstaty trestného činu. Dovolací soud nehodlá zpochybnit význam jeho dalších soudem konstatovaných aktivit, kupř. utvrzování poškozeného v přesvědčení, že soudce na úplatek čeká, probírání různých způsobů předání peněz včetně zaangažování dalších osob (bratranec poškozeného), ale žádný konkrétní důkaz a konkrétní zjištění osvědčující, že jednání obviněného dospělo do stadia pokusu, jasně a zřetelně soudem prvního stupně uplatněny nebyly. Dlužno poznamenat, že ani odkazy soudu prvního stupně na zjištění obsažená v pořízených zvukových záznamech při sledování osoby – obviněného, o něž především opírá závěr o vině obviněného, nejsou v tomto ohledu dostatečně výmluvné a určité. Na soudu prvního stupně proto bude, aby se pečlivěji než dosud zabýval a vypořádal s otázkou, zda jím zjištěné jednání obviněného skutečně dospělo do stadia pokusu, zda obviněný začal naplňovat znaky skutkové podstaty trestného činu podvodu (za takových okolností by se již mohlo jednat o pokus trestného činu), či zda se jednalo o jednání, které záleží v úmyslném vytváření podmínek pro spáchání zvlášť závažného úmyslného trestného činu a tedy o přípravu trestného činu. V této souvislosti je ovšem významné, že zatímco příprava trestného činu podvodu podle § 7 odst. 1 tr. zák., § 250 odst. 1, odst. 3 písm. b) tr. zák. účinného v době spáchání činu byla možná, příprava zločinu podvodu podle § 20 odst. 1, § 209 odst. 4 písm. d) trestního zákoníku (účinného od 1. 1. 2010) nepřichází v úvahu, v důsledku čehož by se nově a významně otvírala k posouzení a vyřešení i otázka časové působnosti trestního zákona.

V daných souvislostech nelze nechat bez povšimnutí též výhrady obviněného, jež byly zaměřeny proti jednomu ze zásadních důkazů opatřených v návaznosti na skutková zjištění soudů, a to proti zvukovému záznamu pořízenému při sledování jeho osoby. Jakkoliv jde o námitky procesní povahy, považuje dovolací soud za důležité vyjádřit se i k nim. Především je třeba rekapitulovat, že dne 5. 2. 2007, ČTS: OKFK-29/7-2007, byl vrchním komisařem Policie České republiky, Útvaru odhalování korupce a finanční kriminality, služby kriminální policie a vyšetřování, expozitura B., sepsán záznam o zahájení úkonů trestního řízení a zahájeny úkony trestního řízení ve věci podezřelých Mgr. M. R. a JUDr. V. H. (č. l. 3). Dne 16. 2. 2007, sp. zn. V 10-8/2007-3 ZN 1311/2007, bylo státním zástupcem

Městského státního zástupce v Brně podle § 158d odst. 2, 4 tr. ř. povoleno sledování osoby Mgr. M. R., a to po dobu tří měsíců, tedy od 16. 2. 2007 do 16. 5. 2007 (č. l. 24). Dne 6. 3. 2007 pod sp. zn. V 10-10/2007-3 ZN 1311/2007 bylo podle § 158d odst. 2, 4 tr. ř. státním zástupcem téhož státního zastupitelství povoleno sledování věci, a to místností – vyšetřoven č. 015 a 016 nacházejících se v 1. podzemním podlaží objektu B2b ve Věznici K., a to po dobu dvou měsíců, tj. od 6. 3. 2007 do 6. 5. 2007 (č. l. 25). Poškozený L. J. dne 23. 2. 2007 podle § 158d odst. 6 tr. ř. udělil policejnímu orgánu souhlas se svým sledováním, a to na období od 23. 2. 2007 do 23. 4. 2007 (č. l. 57).

Podle § 158d odst. 2 tr. ř. sledování osob a věcí, při kterém mají být pořizovány zvukové, obrazové nebo jiné záznamy, lze uskutečnit pouze na základě písemného povolení státního zástupce. Podle odst. 4 § 158d tr. ř. povolení podle odstavce 2 tohoto ustanovení lze vydat jen na základě písemné žádosti. Žádost musí být odůvodněna podezřením na konkrétní trestnou činnost a, jsou-li známy, též údaji o osobách či věcech, které mají být sledovány. V povolení musí být stanovena doba, po kterou bude sledování prováděno a která nesmí být delší než šest měsíců. Tuto dobu může ten, kdo sledování povolil, na základě nové žádosti písemně prodloužit vždy na dobu nejvýše šesti měsíců. Takovou žádost podává pověřený policejní orgán, a to za podmínek stanovených v ustanovení § 158b odst. 2 tr. ř. Používání operativně pátracích prostředků nesmí sledovat jiný zájem než získání skutečností důležitých pro trestní řízení. Tyto prostředky je možné použít jen tehdy, nelze-li sledovaného účelu dosáhnout jinak nebo bylo-li by jinak jeho dosažení podstatně ztížené. Práva a svobody osob lze omezit jen v míře nezbytně nutné.

Obviněný jednak namítl, že pořízené zvukové záznamy rozhovorů mezi ním jako obhájcem a poškozeným ve Věznici K. jsou protiústavní a procesně nepoužitelné. Dovozoval, že došlo k porušení § 41 odst. 2 tr. ř., § 33 odst. 1 tr. ř., § 26 odst. 3 zákona o výkonu trestu odnětí svobody i § 16c zákona o Vězeňské službě a justiční stráži ČR.

V citovaných ustanoveních zákonných předpisů, na které obviněný odkazoval, je upraveno právo obviněného, který je ve výkonu trestu, mluvit s obhájcem bez přítomnosti třetí osoby. Jakkoliv se snaží obviněný přiblížit svoji situaci již judikaturou obecných soudů i judikaturou Ústavního soudu reflektovanému postavení obhájce obviněného, především v návaznosti na odposlechy a záznamy telekomunikačního provozu, nejde o situaci ani obdobnou. V této věci nejenže nešlo o institut upravený v ustanovení § 88 či § 88a tr. ř., ale, jak správně zdůrazňuje soud prvního stupně (strana 21 rozsudku), nebylo povoleno sledování věci a sledování obviněného Mgr. M. R. jako obhájce, nýbrž jako podezřelého, což je i podle názoru dovolacího soudu při splnění dalších zákonných podmínek možné. Ostatně nebylo-li by tak tomu, vytvářela by se bez rozumného důvodu, opory v zákoně a v rozporu s čl. 1 Listiny základních práv a svobod zvláštní kategorie podezřelých či obviněných.

Dále obviněný v souladu s obhajobou uplatněnou v řízení před soudy obou stupňů opakovaně poukazoval na závěry jím opatřených a provedených znaleckých posudků PhDr. M. S., Ph.D., a RNDr. J. H., CsC., s tím, že z nichž jednoznačně plyne, že nahrávky rozhovorů ve věznici byly pozměněny a sestříhány, upozornil, že neexistují originály nahrávek, nahrávky nemají ani hasch kód a zjištěné anomálie Policie České republiky nedokázala vysvětlit.

I s touto námitkou se soudy obou stupňů svědomitě zabývaly, své závěry zdůvodnily způsobem, který dokládá, že provedené důkazy hodnotily pečlivě v souladu se zásadami obsaženými v ustanovení § 2 odst. 6 tr. ř. Jejich závěry opírající se o výpověď svědka S. H., jím popsaný způsob zajištění proti manipulaci, specifikovaný okruh osob a okolnosti, za nichž přicházejí s nahrávkami do kontaktu, evidentně nemohou vyvolat pochybnosti o manipulaci s těmito důkazy právě v konkrétní trestní věci (strany 22 až 25 v rozsudku soudu prvního stupně, strana 7 usnesení odvolacího soudu). Nelze nepoznamenat, že mimo abstraktně formulovaných výhrad vůči autentičnosti zvukových záznamů, obviněný po celou dobu řízení neuplatnil žádnou konkrétní výtku proti zmanipulování obsahu hovoru.

Co však nemohl dovolací soud přehlédnout je, že ve spisovém materiálu nenalezl žádosti pověřeného policejního orgánu ve smyslu § 158d odst. 4 tr. ř. Na činnost všech orgánů veřejné moci totiž dopadá zásada quod non est in actis, non est in mundo (co není ve spise, není na světě), a není tedy možné bez dalšího předpokládat existenci všech stanovených podmínek pro jejich postup, pokud o tom neexistuje žádný relevantní záznam (k tomu nález Ústavního soudu sp. zn. II. ÚS 615/06).

Na soudu prvního stupně tedy bude, aby v dalším řízení věnoval pozornost odstranění výše vytknutých nedostatků, aby si vyžádal a opatřil žádost příslušného policejního orgánu. S ohledem na vágnost obsahu písemného povolení státního zástupce je třeba neomezit se jen na konstatování jejích formálních náležitostech, ale soustředit svoji pozornost i na posouzení materiálních podmínek pro sledování osob a věcí (k tomu srov. přiměřeně nález Ústavního soudu sp. zn. II. ÚS 615/06). Ostatně v tomto ohledu se kupř. soud prvního stupně správně a přiléhavě soustředil k otázce přiměřenosti zvoleného operativně pátracího prostředku a jeho úvahám nelze ničeho vytknout.

Dále je nezbytné, jak již bylo řečeno, aby nalézací soud zaměřil svoji pozornost na výstižnější popis skutku, na odůvodnění užité právní kvalifikace, a to zvláště v návaznosti na nedokonaný útok trestného činu. Bude též na něm, aby zvážil, zda obviněný skutečně poškozeného „uvedl v omyl“, jak uzavřel ve svém rozhodnutí, či zda se spíše nejedná o „využití něčího omylu“, tj. omylu poškozeného, jak poznamenal státní zástupce ve vyjádření. Námitky obviněného, které jedině jsou v tomto ohledu relevantní, však uplatněny nebyly.

Obviněný uplatnil též výhrady, že výrok o náhradě škody nemůže obstát, protože poškozený L. J. není ve věci řízení o náhradu škody aktivně legitimován, jelikož smlouva o úschově ze dne 14. 9. 2006 byla uzavřena s A. J., a soudy řádně neodůvodnily, proč byl uznán povinným zaplatit na náhradě škody právě 510.000,- Kč. Upozornil, že jestliže obdržel 550.000,- Kč a na vězeňský účet poškozeného složil 240.000,- Kč, nemohl mu způsobit škodu 510.000,- Kč. Navíc i soudy zjistily, že poškozenému nosil balíky a vydával v jeho prospěch značné finanční prostředky, platil za něj a jeho manželku výlohy spojené s právními službami. Tyto výtky lze akceptovat jen parciálně. Soud prvního stupně v odůvodnění rozsudku srozumitelně vysvětlil, že ač smlouva o úschově byla sepsána mezi obviněným a A. J., manželkou poškozeného, nebylo jejím smyslem nic jiného než potvrzení skutečnosti, že obviněnému byla tato částka předána, že ji obdržel prostřednictvím A. J., přičemž ve skutečnosti to byl právě poškozený L. J., kdo ji obviněnému poskytl. Nic na tomto zjištění nemění ani okolnost, že A. J. peníze musela předtím vypůjčit od svých známých. Byla-li uzavřena smlouva o úschově, pak takový právní úkon zjevně postrádá náležitosti vážně míněného projevu vůle obou stran. Na druhou stranu jde-li o otázku výše náhrady škody, soud prvního stupně a ve shodě s ním i odvolací soud uzavřely, že z částky 550.000,- Kč obviněný posléze poškozenému vrátil toliko 40.000,- Kč, částku 200.000,- Kč, na niž obviněný poukazoval a jež byla rovněž složena na jeho vězeňský účet dne 28. 12. 2006 (č. l. 242), jako náhradu škody nekvalifikovaly (bez bližšího odůvodnění). Bude proto na soudu prvního stupně, aby se i s touto otázkou v odůvodnění svého rozhodnutí vypořádal a explicitně vysvětlil, proč vycházel z návrhu a patrně i výpovědi poškozeného.

Obviněný konečně shromáždil i výhrady, jimiž dokládal, že byl porušen čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod, a to konkrétně učiněnými odkazy na porušení zásady zákazu deformace důkazu, na extrémní rozpor mezi zjištěními soudů a provedenými důkazy, na skutečnost, že odůvodnění rozhodnutí soudů jsou v rozporu s ustanovením § 125 a § 134 odst. 2 tr. ř.

Se zřetelem na povahu dovolatelem vytýkaných vad je evidentní, že takto jím vytýkané vady měly výlučně povahu vad skutkových, event. procesně právních, nikoli hmotně právních. Námitky skutkové však nezakládají žádný z důvodů dovolání podle § 265b tr. ř., a proto ve vztahu k nim neexistuje zákonná povinnost soudu dovolání přezkoumat (srov. též usnesení Ústavního soudu sp. zn. II. ÚS 651/02, III. ÚS 78/05 aj.). Dovolací soud opakovaně připustil, že v ústavněprávní rovině se zásada, s níž přistupuje k hodnocení skutkových námitek, nemusí uplatnit bezvýhradně, a to v

případě zjištění, že nesprávná realizace důkazního řízení má za následek porušení základních práv a svobod ve smyslu dotčení zásadních požadavků spravedlivého procesu. Podle některých rozhodnutí Ústavního soudu se totiž rozhodování o mimořádném opravném prostředku nemůže ocitnout mimo rámec ochrany základních práv jednotlivce a tato ústavně garantovaná práva musí být respektována (a chráněna) též v řízení o všech opravných prostředcích (k tomu viz př. nález Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 125/04, I. ÚS 55/04). Pokud se týče polemiky obviněného s hodnocením důkazů provedeným ze strany soudů, s náležitostmi odůvodnění jejich rozhodnutí, pokládá dovolací soud se zřetelem k povaze jeho rozhodnutí za nadbytečné se jimi v podrobnostech zabývat; není však od věci dodat, že pochybení podřaditelná pod výše zmíněné vady v projednávané věci dovolací soud s výhradami, na něž již bylo upozorněno, neshledal.

Nejvyšší soud z podnětu dovolání obviněného z důvodu uvedeného v ustanovení § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. napadené usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 29. 4. 2009, sp. zn. 3 To 82/2009, i jemu předcházející rozsudek Městského soudu v Brně ze dne 17. 12. 2008, sp. zn. 89 T 173/2007, zrušil (§ 265k odst. 1 tr. ř.). Zrušil také všechna další rozhodnutí na zrušená rozhodnutí obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu (§ 265k odst. 2 tr. ř.). Městskému soudu v Brně přikázal, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl (§ 265l odst. 1 tr. ř.). Při novém rozhodování je soud vázán právním názorem, který v tomto usnesení vyslovil Nejvyšší soud. Rozhodnutí soudů obou stupňů byla zrušena jen v důsledku dovolání podaného ve prospěch obviněného, takže v novém řízení nemůže dojít ke změně rozhodnutí v jeho neprospěch. Toto rozhodnutí učinil dovolací soud v neveřejném zasedání, neboť je zřejmé, že vady nelze odstranit ve veřejném zasedání [§ 265r odst. 1 písm. b) tr. ř.].

© EPRAVO.CZ – Sbírka zákonů , judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- Slyšení ve vazebním řízení
- Účast obviněného u hlavního líčení
- Nesprávné poučení
- Nepříčetnost obviněného
- Nároky poškozených (exkluzivně pro předplatitele)
- Nemajetková újma, nutná obrana (exkluzivně pro předplatitele)
- Opatrovník (zmocněnec) poškozeného (exkluzivně pro předplatitele)
- Právní styk s cizinou (exkluzivně pro předplatitele)
- Podjatost soudce
- Poškozený (exkluzivně pro předplatitele)
- Odejmutí věci soudci